

Hans Xristian Andersen

NAĞILLAR

Vəhşi qu quşları

Düyməcik

Qar kraliçası

Çirkin ördək balası

Hans Xristian Andersen

NAĞILLAR

Vəhşi qu quşları
Düyməcik
Qar kraliçası
Çirkin ördək balası

fond

F. Köçerli adına
Respublika Uşaq
KİTABXANASI

INV. № 102249

Uşaqqlar üçün işləyəni:
Rafiq İsmayılov

Rəssamlar: **Elçin Cabarov**
Zöhrab Cabbarov
Rəssam-dizayner: **Şəlalə Rüstəмова**
Redaktor: **Arzu Quliyeva**
Korrektor: **Aqşin Məsimov**

 altun kitab

fond

Əziz uşaqlar, gəlin əvvəlcə sizə qısaca bir nağıl danışım.

Biri var idi, biri yox idi. Uzaq Danimarka ölkəsində balaca bir oğlan vardı. Valideynləri onu çox sevirdi, qəribə hərəkətlərinə görə heç vaxt cəzalandırmırdılar. Bir gün oğlan anasına dedi: "Ana, mən böyüyəndə bütün dünyada məşhur olacağam". Anası ona məhəbbətlə baxıb gülümsədi, amma düşündü ki, belə bir şey yalnız nağılda mümkün ola bilər. Məşhur olmaq üçün yaxşı təhsil, gözəl görkəm olmalıdır. Amma onlar kasıb idilər, uşağa təhsil vermək üçün ailənin pulu yox idi. Bir də ki bu balaca oğlana yaraşlıq demək olmazdı.

Oğlanın ən sevimli məşğuliyyəti xəyala qapılmaq, təbiəti müşahidə etmək, bir də müxtəlif əhvalatlar uydurmaq idi. O daha çox balıqlarla, quşlarla dostluq edirdi. Niyə? Ona görə ki tay-tuşları onun uydurduğu əhvalatlara gülürdülər, oğlanı ələ salır, lağa qoyurdular.

Əziz uşaqlar, yəqin, başa düşdünüz ki, bu oğlan mən olmuşam – Hans Xristian Andersen. O dövrdən çox vaxt keçib. Mən 11 yaşımdan işləməyə başladım. Amma heç vaxt nağıl uydurmaqdan əl çəkmədim. İndi də bütün dünya məni nağıllarıma görə tanıyır. Ona görə də yadınızda saxlayın:

HƏYAT ÖZÜ GÖZƏL BİR NAĞILDIR.

VƏHŞİ QU QUŞLARI

Çox qədim zamanlarda uzaq bir ölkədə qoca kral yaşayırdı. Bu həmin ölkələrdən idi ki, payızda quşlar bizdən ayrılıb ora uçurlar.

Kralın on bir oğlu və Eliza adlı bir qızı vardı. Onlar çox mehriban uşaqlar idi. Qardaşlar hər gün zərli paltarda, böyürlərində qılınc məktəbə gedir, qızıl çərçivəli yazı taxtasında yazı yazır, dərslərini də əla oxuyurdular. Balaca Eliza isə bütün günü şəkilli kitablara baxır, gəlinciyi ilə oynayırdı.

Uşaqlar çox xoşbəxt yaşayırdılar, amma onların bu xoşbəxtliyi uzun çəkmədi.

Bir gün onların anası vəfat etdi və kral başqa bir qadınla evləndi. Sən demə, bu qadın zalım, kinli bir cadugər imiş. Yeni kraliçanın yazıq uşaqları görməyə gözü yox idi. Bir həftə keçəndən sonra kraliça Elizanı bir kəndliyə verdi ki, onu tərbiyə eləsin. Sonra gedib şahzadələri krala o qədər pislədi ki, ata onları görmək istəmədi. Axırda kraliça oğlanları tilsimləyib dedi:

– Quşa dönüb uçun! Bir də buralarda görünməyin!

Oğlanlar dönüb gözəl qu quşu oldular. Qanad çalib havaya qalxdılar, şəhərin üstündən uçub getdilər. Gəlib bacıları Elizanın yaşadığı daxmanın üstündə dövrə vurmağa başladılar. Amma onları nə eşidən, nə də görən oldu. Qardaşlar ələcsiz qalib lap uzaqlara uçdular və gəlib qaranlıq bir meşəyə çıxdılar.

Eliza on beş yaşına qədər kəndli qarının yanında qaldı. O qədər göyçək idi ki, güllər də onun gözəlliyinə həsəd aparır, “Eliza bizdən də qəşəngdir” deyirdilər.

Sonra onu saraya göndərdilər. Kraliça onun gözəl bir qız olduğunu görüb qəzəbləndi. İstədi onu da qu quşu eləsin. Amma atası qızı görmək istəyirdi.

Bunu görən kraliça üç qurbağa götürüb birinciyə dedi:

– Sən onun başına çıx, qoy küt və tənbel olsun!

İkincisinə tapşırıdı:

– Sən də onun alına çıx, qoy Eliza sənin kimi çirkin olsun.

Üçüncüsünə isə belə dedi:

– Sən də onun ürəyinin üstündə yat, qoy o, kinli və zalım olsun.

Bunu deyib qurbağaları suya buraxdı, suyun rəngi dəyişdi. Kraliça Elizanı bu suda çimzdirdi, qurbağaların biri onun saçlarının arasına girdi, biri alına, üçüncüsü isə sinəsinə çıxdı. Ancaq Eliza o qədər xeyirxah idi ki, tilsim ona təsir etmədi.

Kinli kraliça bunu görüb Elizanın bədənində sehrləyi yağ sürtdü. Qızın bədənini tünd-qəhvəyi rəng aldı. Sonra qızın uzun saçlarını kəsdi və sifətinə də həmin yağdan sürtdü.

Qızı atasının yanına gətirdilər. O, Elizanı görüb tanımadı. Qəzəblə qışqırdı:

– Bu mənim qızım deyil! Qovun, çıxıb getsin. Özünüz də mənim qızımı axtarın.

Kesikçilər qızı saraydan qovdular. Yazıq Eliza ağlaya-ağlaya qaçıb meşəyə getdi. Bütün gecəni meşədə qaldı. Yadına qardaşları düşdü. Onlardan ötrü yaman darıxdı. Qərara gəldi ki, qardaşlarını tapana qədər hər yeri axtarsın.

Uzaqdan su şırıltısı eşitdi. Yaxına gedib bir bulaq gördü. Bulağın qarşısında kiçik bir hovuz əmələ gəlmişdi. Eliza suda özünə baxıb qorxdu. Hovuza girib çimdi, yenə gözəlləşdi.

Birdən haradansa bir qarı peyda oldu. Eliza ondan soruşdu:

– Meşədə on bir şahzadə görməmişiniz?

Qarı cavab verdi:

– Yox, görməmişəm. Ancaq dünən göldə on bir qu quşu üzürdü. Başlarında qızıl tac var idi.

Eliza yoluna davam etdi. Axşama yaxın bir dəstə qu quşu gördü. Onlar yerə endilər və bir azdan çevrilib on bir gözəl şahzadə oldular. Eliza öz qardaşlarını tanıdı. Hamısını öz adı ilə çağıraraq özünü onların ağışına atdı. Qardaşları da böyümüş, qəşəngləşmiş balaca bacılarını tanıdılar. Onlar görüşüb qucaqlaşdılar. Analıqlarının onlara etdiyi pisləkləri bir-birinə danışdılar.

Böyük qardaş dedi:

– Bax beləcə, ögey anamız bizi qu quşuna döndərdi. İndi biz səhər açıldıqdan axşam düşənə qədər uçuruq. Gün batandan sonra isə yenə insan oluruq. Nə yaxşı ki, sənə rast gəldik, əziz bacımız!

– Bəs mən sizi bu tilsimdən necə qurtarım? – deyər bacı qardaşlarından soruşdu.

Qardaşlar heç nə deyər bilmədilər, axı haradan biləydilər ki, tilsimdən necə qurtulsunlar!

Bütün gecəni doyunca söhbətləşdilər. Səhər Eliza qu quşlarının səsinə yuxudan oyandı. Qardaşları yenə dönüb quş olmuşdular. Uçub getdilər. Bir də axşam qayıtdılar və günəş batanda dönüb yenə insan oldular. Elizaya dedilər:

– Sabah biz uçub getməliyik. Getdiyimiz yer uzaq olsa da, çox gözəldir. Bir də bir ildən sonra buralara qayıdacağıq. Amma sabah səni də özümüzə aparacağıq.

Eliza dedi:

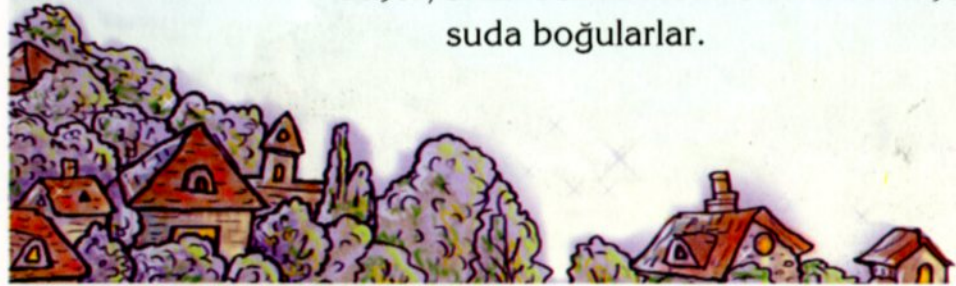
– Hə, aparın! Məni burada tək qoymayın!

Qardaşlar söyüd qabığından və qamışdan böyük bir tor düzəldilər. Elizanı torun üstündə oturdular. Dimdikləri ilə torun iplərindən yapışib göyə qalxdılar.

Qardaşlar böyük bir dənizin üstündən uçurdular. Eliza qorxurdu ki, qardaşları quruya çatmamış axşam düşər, onlar dönüb insan olarlar və düşüb suda boğularlar.

Amma günəş batanda qardaşlar dənizin ortasında bir qayanın üstünə qondular. Səhər açılan kimi yollarına davam etdilər. Uçdular, uçdular, qalaların, gəmilərin, evlərin üstündən keçdilər. Axır ki, qardaşların gəlib çıxacağı torpaq göründü. Bura çox mənzərəli yer idi. Gözəl meşələr, ağaclar, dağlar var idi.

Qardaşları Elizanı qayadakı böyük bir mağaranın ağzında oturdular. Həmin gecə o, yuxusunda bir pəri gördü. Pəri ona dedi:

– Sənin qardaşlarını xilas etmək olar. Amma sən gərək böyük zəhmət çəkəsən. Əlimdəki gicitkəni görürsənmi? Bu gicitkən sənin olduğun mağaranın yanında, bir də qəbiristanda bitir. Əllərini dalasa da, onu yığmalısən. Sonra gicitkən saplağından uzun saplar düzəldərsən, bu saplardan on bir dənə uzunqol köynək toxuyarsan. Bu köynəkləri qu quşlarının üstünə atarsan. Onda tilsim sınar. Ancaq tilsim sınına qədər gərək lal olasan, heç kimlə danışmayasan. Yoxsa qardaşlarını məhv edərsən!

Pəri bunu deyib gicitkəni onun əlinə toxundurdu. Eliza yuxudan oyandı. Yanında həmin gicitkəni gördü. İncə əlləri ilə onu götürdü. Gicitkən əllərini dalasa da, yandırsa da, dözüdü. Axı Eliza qardaşlarını xilas etməli idi!

Gün batanda qardaşları gəldilər. Gördülər ki, bacıları gicitkən saplaqlarından köynək toxuyur, özü də onlara sarı baxıb gülümsəyir, amma heç nə danışmır. Bunu görə qardaşlar əvvəlcə qorxdular, elə bildilər ki, analıqları Elizanı yeni tilsimə salıb. Ancaq sonra başa düşdülər ki, bacıları onları tilsimdən qurtarmaq istəyir.

***

Bir dəfə qardaşları olmayanda Eliza meşədən it səsləri eşitdi. Bunlar ovçuların itləri idi. Qız mağarada gizləni yığıdığı gicitkənin hamısını bir dəstəyə bağladı və üstündə oturdu. Ovçular gəlib mağaranın ağzına çıxdılar. Onların içində yaraşlıq bir gənc vardı. Sən demə, o, ölkənin kralı imiş. Gənc kral Elizaya yanaşdı və gördü ki, bu qızın gözəllikdə tayı yoxdur. Soruşdu:

– Gözəl qız, sən haradan gəlmisən?

Ancaq Eliza cavab vermədi. Axı o danışmamalı idi. Çünki qardaşlarının həyatı və tilsimdən qurtulmaları bundan asılı idi.

Onun susmağı kralı təəccübləndirdi, amma qıza dedi:

– Gəl mənimlə gedək. Sən burada qala bilməzsən. Mənim gözəl sarayımda rahatca yaşayarsan.

Bunu deyib Elizanı ata mindirdi. Eliza ağlayıb cırpınır, əlini gicitkənə sarı uzadırdı. Bunu görə kral gözətçilərinə əmr etdi ki, gicitkən dəstəsini özləri ilə götürsünlər. Sonra isə Elizaya dedi:

– Mən sənənin xoşbəxt olmağını istəyirəm. Vaxt gələcək, özün mənə təşəkkür edəcəksən.

Bunu deyib Elizanı saraya gətirdi. Qulluqçular o dəqiqə qıza kraliça paltarları geyindirtilər. Bu geyim ona çox yaraşdı. Qız elə gözəl görünürdü ki, bütün sarayın gözü onda idi.

Ancaq Eliza çox kədərli idi, üzü gülmürdü.

Kralın Elizaya olan rəğbəti sarayın baş keşişini narahat edirdi. O, krala yaxınlaşıb qulağına pıçıldadı:

– Əziz kral, məncə, bu qız ifritədir, gözəl qız donuna girib. Hamını aldadır, sizin də ürəyinizi tilsimləyib.

Amma kral dedi:

– Mən buna inanmıram. Məncə, o həm gözəl, həm də xeyirxahdır. Mən onunla evlənəcəyəm.

Sonra böyük bir qonaqlıq təşkil olundu. Kral əmr etdi ki, süfrəyə ləziz yeməklər gətirilsin, gözəl qızlar Elizanın dövrəsində oynasınlar, özü isə onu gözəl, ətirli bağların içərisi ilə qəşəng hovuzların yanına apardı. Ancaq Elizanın üzü gülmürdü. Bunu görən kral onu təzədən saraya gətirdi. O, kiçik bir otağın qapısını açdı. İçəri yaşıl xalçalar düzölmüşdü və Eliza bu xalılardan arasında gicikən saplarını gördü. Kral ona dedi:

– Bu saplarla tikiş tikib öz keçmiş mənzilini yada sala bilərsən.

Eliza sevinib onunla evlənməyə razı oldu. Beləliklə, krala Elizanın toyu oldu.

Baş keşiş isə elə hey Elizanı krala pisləyirdi, amma kral buna məhəl qoymurdu. O, çox istəyirdi ki, Eliza danışsın. Qız da çox istəyirdi ki, dərđini açıb krala söyləsin, ancaq bunu edə bilməzdi.

Eliza paltar toxumağına davam edirdi. Gecələr öz balaca otağında paltar toxumaqla məşğul olurdu. Amma bir gün gicikən saplaqları qurtardı. Eliza yenə gicikən yığmalı idi. Yuxudakı pəri ona demişdi ki, bu gicikəndən qəbiristanda da bitir. Eliza qəbiristandan qorxurdu. Amma başqa əlac yox idi.

Bir gecə Eliza xəlvətcə saraydan çıxıb qəbiristana yollandı. Bu qəbiristanda gecələr ifritələr gəzib-dolaşır. Onlar qəbir daşlarının üstündə oturmuşdular. Eliza gəlib yanlarından keçəndə acıqla gözlərini qıza bərəltdilər, əcaib səslər çıxardılar. Eliza bərk qorxsa da, birtəhər gicitkən yığıb saraya apardı.

Onu ancaq bir nəfər görmüşdü, o da baş keşiş idi. Səhər o hər şeyi krala danışdı. Kral onun sözlərinə inanmadı. Keşiş incik halda dedi ki, əgər kral inanmırsa, qızı özü izləsin.

Kral gecə özünü yuxululuğa vurdu. Gördü ki, Eliza gizlicə otaqdan çıxıb harasa gedir.

Kral durub Elizanı izlədi. Onun qəbiristana girdiyini gördü. Beləliklə, inandı ki, Eliza ifritədir. Dedi ki, Elizanın cəzasını xalq özü verməlidir. O dövrdə ifritələri tonqalda yandırırdılar.

Elizanı qaranlıq zirzəmiyə saldılar. Qəbiristandan yığıdığı gicitkən bağlamasını da özünə verdilər. O isə köynək toxumaqda davam edirdi.

Bu zaman zindanın pəncərəsindən qu quşu qanadlarının səsi eşidildi. Bu, kiçik qardaş idi, bacılarını axtarıb tapmışdı. Eliza cəmisi bir gecə ömrü qaldığını bilsə də, sevincindən ağladı. Çünki artıq işi qurtarmaq üzrə idi və qardaşları da gəlib çıxmışdılar. Deməli, o, qardaşlarını tilsimdən qurtaracaqdı.

Səhərə yaxın qardaşlar gəlib saraya girmək istədilər. Gözətçilərdən xahiş etdilər ki, onları kralın yanına buraxsınlar. Ancaq həmin vaxt günəş çıxdı, qardaşlar yenə quşa döndülər və sarayın üstü ilə uçmağa başladılar.

E. Köçərli adına
Respublika Uşaq
KİTABXANASI

INV. № 102249

Səhər Elizanı tonqala atmaq üçün meydana gətirdilər. Onu bir arabanın üstünə qoymuşdular. Elizanın üzü ağarmış, saçları çiyinə tökülmüşdü. Dodaqlarını yavaş-yavaş tərpədir, toxumağa davam edirdi. Hamı fikirləşirdi ki, qız ifritədir, camaat onu ələ salır, lağa qoyurdu:

– İfritəyə baxın! Görün nə donquldandır! Yəqin, nəsə bir tilsim düzəldir!

Camaat Elizanın əlindəkiləri dartıb almaq üçün onu dövrəyə aldı. Birdən on bir ağ qu quşu uçub gəldi. Onlar arabanın kənarlarına qonub qanadlarını bərkdən çırpmağa başladılar. Camaat qorxub geri çəkildi. Bu zaman Eliza köynəkləri bir-bir quşların üstünə atmağa başladı. Qu quşları hamının gözünün qabağında on bir şahzadəyə çevrildilər.

Eliza dedi:

– İndi mən danışa bilərəm. Qoy hamı bilsin ki, mənim günahım yoxdur. Mən qardaşlarımı tilsimdən qurtarmaq üçün susurdum.

Hamı onun qarşısında baş əydi. Qız gicitkənin ağrısından və gücdən düşdüyü üçün huşunu itirib qardaşlarının qucağına yığıldı. Ən böyük qardaş:

– Bəli, Elizanın günahı yoxdur, – dedi və əhvalatı danışdı.

O danışdıqca tonqala qoyulmuş odunlar kök atdı və qızılgüllərlə dolu bir kol əmələ gətirdi. Kolun lap yuxarisında ağ bir çiçək ulduz kimi par-par yanırdı. Kral çiçəyi dərib Elizanın sinəsinə qoydu. Eliza özünə gəldi.

Sonra təzədən kralla Elizanın toyu oldu. Toy elə şən, elə maraqlı keçdi ki, hələ heç bir kral özünə belə toy eləməmişdi!

Biri var idi, biri yox idi, keçmiş zamanlarda, qədim əyyamlarda, nağılların gerçək olduğu vaxtlarda uzaq məmləkətlərin birində gözəl qəbli bir pəri var idi. Bir yaz günü bu gözəl qəbli pəri çölləri gəzib-dolaşmağa çıxdı. Çəmənlikdə gəzərkən birdən qarşısında təzəcə tumurcuqlamış bir çiçək gördü.

Bu çiçək o qədər zərif, yarpaqları o qədər gözəl idi ki, pəri bu qönçədən gözəl bir qız yaratmaq fikrinə düşdü.

Bu fikir ağlına gələn kimi çiçəyin qarşısında diz çökdü. Qönçəni əllərinin arasına alaraq bir neçə sehrli söz söylədi. Sonra isə çiçəyin yarpaqlarından öpdü.

Pəri onun yarpaqlarını öpən kimi tumurcuq titrədi və hərəkətə gəldi. Sonra çiçək açdı. Parlaqlanmış çiçəyin tən ortasında bapbalaca gözəl bir qız göründü.

Qızın boyu o qədər qısa idi ki, bir düymə boyda ancaq olardı. Pəri bu balaca qızı övladı olmayan bir qadına bəxş etdi. Qadın isə qıza Düyməcik adını verdi.

Qadın qoz qabığından Düyməcik üçün gözəl bir beşik hazırladı. Beşiyin içini yumşaq otlarla döşədi. Düyməciyi yatağına uzatdı. Üstünə də gül ləçəyindən bir yorğan örtüdü. Düyməcik yatağına uzanan kimi dərin yuxuya getdi.

Günlərin bir günü Düyməcik yuxuda ikən evin açıq pəncərəsindən böyük, qoca, eybəcər bir qurbağa girib onu gördü və öz-özünə dedi: “Bu qız necə də gözəldir! Onu buradan aparıb oğlumla evləndirsəm, çox yaxşı olar”.

Qurbağa qərara gəldi ki, belə də etsin. Qızcığazı yatağı ilə birlikdə götürüb cəld pəncərədən bağçaya tullandı. Sonra hoppana-hoppa bağçanın çəpərinə qədər gəlib çıxdı.

Bağçanın qurtaracağında bir dərə vardı. Qurbağanın evi bu dərənin dösündə idi. Ana qurbağa öz oğlu ilə burada yaşayırdı. Oğlu da elə anası kimi eybəcər idi.

Dərənin kənarında gəzən qurbağa anasını görən kimi tullana-tullana ona yaxınlaşdı. Anasının əlindəki qoz qabığına gördü. Hiss olunurdu ki, qoz qabığının içindəki onu çox maraqlandırmışdı.

Ana qurbağa qoz qabığının üstündəki gül ləçəyini ehtiyatla qaldırdı. Mışıl-mışıl yatmağına davam edən Düyməciyi oğluna göstərdi.

– Qvaqq, qvaqq! – oğlu qızcığazı görəndə təkcə bunu deyə bildi.

– Sakit dur görüm! İndi qızı oyadacaqsan, qaçıb gedəcək, – anası dilləndi. – Səni bu qızla evləndirmək istəyirəm. Gəl onu çayın ortasındakı suzanbağı yarpağına qoyaq. Özümüz isə başlayaq evimizi toy üçün bəzəməyə.

Qurbağa belə də etdi. Yatmış qızı aparıb suzanbağı yarpağının üstünə qoydu.

Ah, yazıq Düyməcik səhər oyananda necə də qorxdı! Hər tərəf su idi. Düyməcik əlləri ilə üzünü tutub ağlamağa başladı.

Qurbağa isə evini qamış və suzanbaqları ilə bəzəyirdi. Hər şeyi hazır edib oğlu ilə birlikdə Düyməciyin yanına gəldi, gülümsəyib dedi:

– Bu da mənim oğlum! O sənin ərin olacaq! Siz çox mehriban yaşayacaqsınız!

– Qvaqq, qvaqq! – oğlunun ağzından yalnız bu çıxdı.

Qurbağalar getdikdən sonra Düyməcik tək qalıb acı göz yaşları tökməyə başladı. O, qurbağanın eybəcər oğlu ilə ailə qurmaq istəmirdi.

Suda üzən balaca balıqlar qoca qurbağanın dediklərini eşidilər. Başlarını sudan çıxartdılar ki, gəlinə baxsınlar. Sonra suyun dibinə gedib bu gözəl qıza necə kömək edəcəklərini düşündülər. Hamısı bir yerə yığılıb Düyməciyin üstündə oturduğu suzanbağının gövdəsini gəmirərək qırdılar. Yarpaq axın ilə üzüasağı üzməyə başladı. Axın sürətli idi, qurbağalar onu daha tuta bilməzdilər.

Düyməcik beləcə üzən vaxt onu bir kəpənək gördü və uça-raq yarpağa yaxınlaşdı. Düyməcik isə belindəki ipək kəməri çıxarıb bir ucunu yarpağa, digər ucunu kəpənəyə bağladı.

Kəpənək yarpağı daha da sürətlə irəli apardı.

Elə bu vaxt onların yanından uçan mayböcəyi Düyməciyi gördü. Mayböcəyi onu qamarlayıb ağaca apardı. Suzanbağı ilə kəpənək göz-dən itdilər. Düyməciyin kəpənəyə yazığı gəldi. Axı o, yarpağa bərk-bərk bağlanmışdı. Azad ola bilməsə, məhv olacaqdı.

Mayböcəyi isə böyük ağacın budağına qonub Düyməciyi yanında oturtdu və ona dedi:

– Sən mayböcəyinə qətiyyən oxşamasan da, mənim səndən xoşum gəlir.

Bu vaxt onların ətrafına bu ağacda yaşayan digər maybö-cəkləri də toplasdı. Onlar Düyməciyi təəccüblə nəzərdən ke-cirib deyirdilər:

– Buna baxın, cəmi iki ayağı var!
– Onun heç buynuzları da yoxdur!
– Necə də zərif və nərmənazikdir! Elə bil toxunsan, beli qırılar.

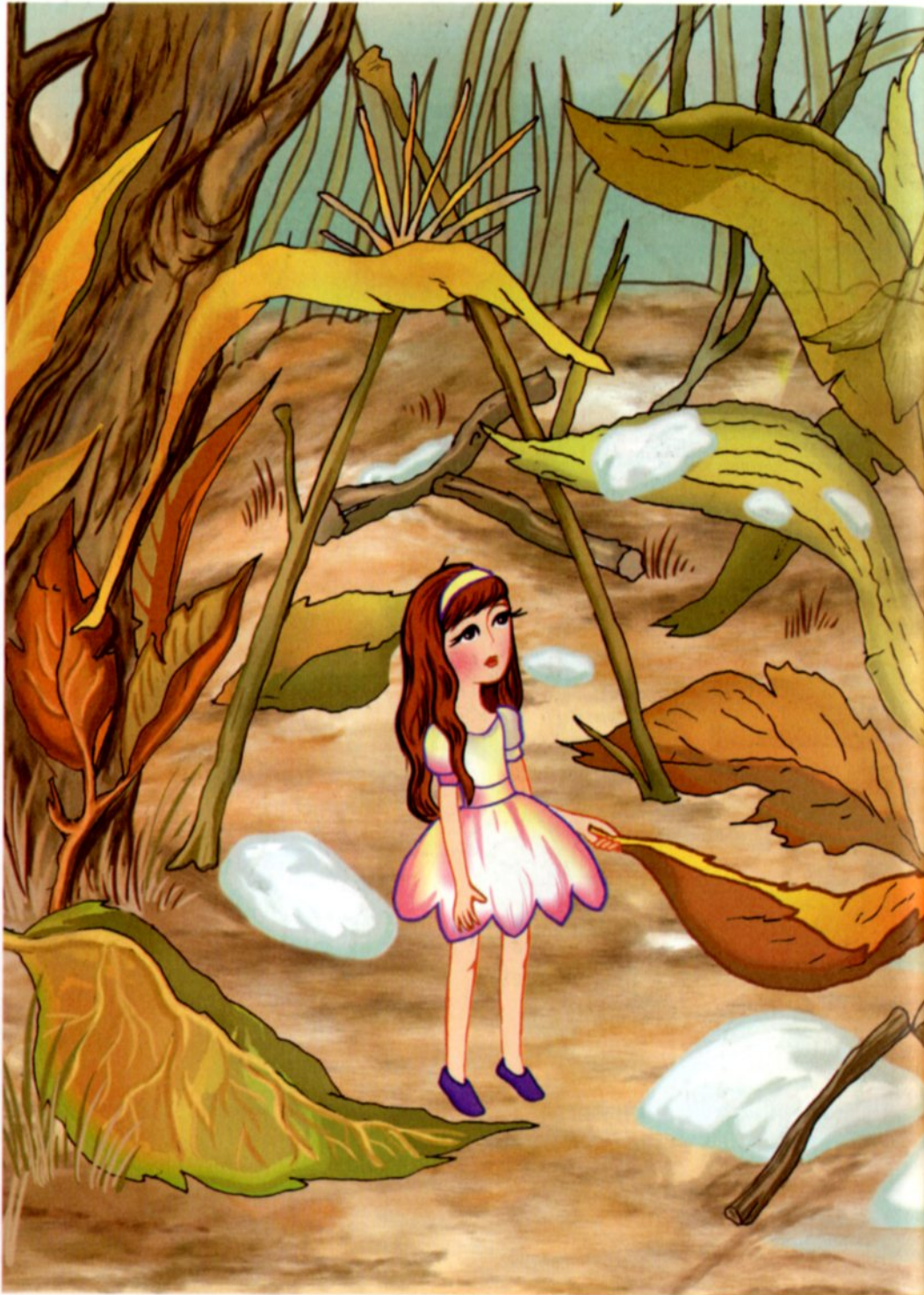
Sonda ağacda yaşayan mayböcəklərinin hamısı qərara gəldi ki, Düyməcik çox yarasıqsızdır.

Düyməciyi bura gətirən mayböcəyi də, nəhayət, hamı ilə razılaşıb onu ağacdən götürdü və aparıb çobanyastığı çi-çəyinin üstünə qoydu. Düyməcik tək qalıb ağılamağa başladı. Düşündü ki, necə eybəcərdirsə, hətta mayböcəkləri də onu qovdular.

Əslində isə Düyməcik çox gözəl idi. Bəlkə də, dünyada hər kəsdən daha gözəl...

Düyməcik bütün yayı böyük meşədə tək-tənha yaşadı. Özünə quru otdan beşik toxuyub pıtraq yarpağının altına asdı. O, güllərin şirəsindən yeyir, hər səhər yarpaqların üzərinə yığılan seh damcılarını içməklə özünü birtəhər doydururdu.

Beləcə, yay, sonra payız fəsilləri keçdi. Soyuq qış yaxınlaşırdı. Quşlar uçub getmiş, güllər solmuşdu, yarpaqlar xəzana dönüb yerə səpilmişdi. Düyməciyin pıtraq yarpağı da quruyub büzüşmüşdü. Düyməcik soyuqdan donurdu. Paltarını cırlmışdı. Gündən-günə daha tez-tez yağan qar isə Düyməciyin təbiətin qoynunda yaşamasını lap çətinləşdirirdi. Çünki hər qar dənəciyi onun üçün bir topa qara bərabər idi.

Düyməcik qərara gəldi ki, meşəni tərk edib özünə başqa yerdə qış üçün sığınacaq axtarsın. O, xeyli gəzib-dolandıqdan sonra bir tarlanın kənarına çatdı. Gördü ki, yaxınlıqda tarla siçanının yuvası var. Yuvanın girişi ot və samanla səliqə ilə örtülmüşdü.

Tarla siçanı xoş güzəran keçirir, isti yerdə yaşayırdı. Anbarı taxılla dolu idi. Zavallı Düyməcik onun yuvasının kənarında dayanıb siçandan bir arpa dənəsi istədi. İki gün idi ki, ağızına yemək dəymirdi. Bu zaman siçan yuvasından çıxdı:

– Ah, yazıq! – deyə onu mehribanlıqla yuvasına dəvət etdi.

Düyməcik yuvaya enib isindi və siçanın verdiyi arpa dənəsini yeyib ona minnətdarlıq etdi.

– Sən xoşuma gəlirsən, – siçan dedi. – Bütün qışı burada qal. Mən sənə yemək verərəm, sən isə evimi yaxşıca səliqəyə salar, mənə maraqlı nağıllar danışarsan.

Düyməcik razılaşdı.

O, siçanın əmrlərini yerinə yetirirdi və heç də pis yaşamırdı.

Bir dəfə siçan dedi:

– Bu gün qonağımız olacaq. Həftədə bir dəfə qonşum köstəbək mənə baş çəkir. O çox varlıdır. Yerin altında böyük evi və əynində qara məxmər kürkü var. Gəl sən ona ərə get! Düzdür, kor olduğu üçün o sənənin gözəlliyini görməyəcək. Ancaq sən ona bildiyin ən gözəl nağılı danışarsan. Onda onun xoşuna gələrsən.

Lakin Düyməcik varlı qonşuya ərə getmək istəmirdi. Axı köstəbək yerin altında yaşayırdı.

Siçanın qonşusu olan köstəbək tezliklə onlara qonaq gəldi. Onun gözəl məxmər kürkü vardı. Amma köstəbəyin günəş və güllərdən zəhləsi gedirdi. Belə də olmalı idi! Köstəbək ömründə heç bir dəfə olsun günəşi görmüşdü ki?! Heç çiçək iyləmişdi ki?!

Siçan Düyməciyi məcbur etdi ki, köstəbək üçün mahnılar oxusun. Köstəbək Düyməciyin incə səsinə valeh oldu. Sonra köstəbək siçanla Düyməciyi siçanın yuvasından öz evinədək qazdığı yeraltı dəhlizdə gəzintiyə dəvət etdi. Gəzintiyə çıxmazdan əvvəl o, siçanla Düyməciyi xəbərdar etdi ki, dəhlizin ortasında uzanıb qalmış bir quşdan qorxmasınlar.

– Quş soyuqdan və acından ölmək üzrədir. Odur ki ondan qorxmayın. Yerindən tərpənməyə belə halı qalmayıb. Yəqin ki, yaxınlarda öləcək, – deyə köstəbək qonaqlarını arxayın etdi.

Qaranlıq dəhliz boyunca bir az getdikdən sonra gözləri yavaş-yavaş zülmətdə görməyə alışan Düyməcik soyuq və aclıqdan təqətsiz halda qalmış qaranquşu gördü. Düyməcik qaranquşun bu acınacaqlı halına çox üzüldü.

Həmin gecə Düyməciyin gözünə yuxu getmədi. Hey qaranquş haqqında düşündü. Növbəti gün o, saman çöplərindən iri xalı toxuyub xəlvətcə qaranquşun yanına getdi və onu xalı ilə bürüdü. Sonra qaranquşun ətrafını çör-çöplə əhatə etdi ki, torpağın soyuğu qaranquşu üsütməsin. Qaranquş üçün əlindən gələni edən Düyməcik onu qucaqladı və bu an qaranquşun sinəsindən gələn zəif ürək döyüntülərini eşitdi. Qaranquş sağ idi!

Qış fəslə gələndə qaranquşlar isti ölkələrə uçar. Payızın lap əvvəlindən quşlar köçməyə hazırlaşır. Onlardan hansısa köç etməyə gecikdikdə soyuq hava onun bədənini keyidir və quş hussuz halda yerə düşür. Bu qaranquşun da başına belə iş gəlmişdi. Amma Düyməcik onu xilas etdi.

Qaranquşun sağ olduğunu görən Düyməcik çox sevinib onun üçün arpa dənələri və gül ləçəyində su gətirdi. Özünə gələn quş baş verənləri Düyməciyə danışdı. Sən demə, o, qanadını yaraladığı üçün dəstədən geri qalmış və isti ölkələrə uçub gedə bilməmişdi.

Düyməcik isə siçana və köstəbəyə bir söz demədən bütün qış boyunca qaranquşa gizləncə qulluq etdi.

Yaz gələndə qaranquş əməllicə yaxşılaşdı. Günəş ətrafı isidir, ağaclar tumurcuqlanır, bütün təbiət qış yuxusundan oyanırdı.

Bir gün qaranquş Düyməciyə dedi:

– Mənə qulluq edib sağaltdığın üçün sənə çox minnətdaram. İndi isə mən öz yoldaşlarımla yanına uçmaq istəyirəm.

Düyməcik qaranquşla vidalaşdı. Qaranquş ondan soruşdu:

– Bəs sən mənimlə getmək istəyirsən?

– Mən siçanı atıb gedə bilmərəm, – deyə Düyməcik təəsüflə cavab verdi.

Qaranquş uçub gedəndə Düyməciyin gözlərindən yaş axırdı.

– Cik-cik! Cik-cik! – deyib qaranquş gözdən itdi.

Qaranquş getdikdən sonra Düyməcik çox darıxırdı. Siçan ona yuvadan çox aralanmağa icazə vermirdi. Yuvanın ətrafını isə tezliklə hündür sünbüllər bürüdü. Onlar Düyməciyə qalın meşə kimi görünürdü.

Bir dəfə siçan ona dedi:

– Bizim qoca köstəbək sənə elçiliyə gəlmişdi. Gərək sənə cihaz hazırlayaq.

Tarla siçanı yuvasına hörümçək dəvət etdi ki, o, Düyməciyə cihazını hazırlamağa kömək etsin. Düyməcik hörümçəklə birlikdə bütün günü ipək parçalar toxuyurdu. Köstəbək isə hər gün siçanın yuvasına qonaq gəlib yay bitincə toy edəcəyindən danışırdı. Sonra da günəşin torpağı bu qədər qızdırıb qurutmağından gileylənirdi. Düyməcik isə köstəbəkdən fərqli olaraq günəşi çox sevirdi.

Payızın əvvəlində Düyməciyin bütün cehizi artıq hazır idi.

– Bir aydan sonra sənın toyundur! – siçan ona dedi.

Qızcığaz ağlaya-ağlaya köstəbəklə evlənmək istəmədiyini dedi. Lakin siçan Düyməciyi danlayaraq ona məsləhət gördü ki, belə gözəl məxmər kürkü olan köstəbəyin qədrini bilsin. Düyməcik əlacsız qalıb bir söz demədi.

Nəhayət, toy günü gəlib çatdı. Siçan Düyməciyə ağ don geyindirib gəlin kimi bəzədi. Az sonra köstəbək Düyməciyi aparmaq üçün gəldi. Düyməcik artıq köstəbəyin evinə getməli, onun torpağın dərinliyindəki yuvasında yaşamaı və günəşdən birdəfəlik ayrı düşməli idi. Ona görə də o, köstəbək və siçandan xahiş etdi ki, ona izin versinlər, günəşə son dəfə baxıb onunla vidalaşsın.

Düyməcik yuvadan çıxıb əllərini günəşə sarı uzatdı və dedi:

– Əlvida, sevimli günəş!

Birdən o, cik-cik səsinı eşitdi. Başını qaldırıb ona tərəf uçan qaranquşu gördü. Qaranquş Düyməciyin yanına gəlib onun niyə belə kədərli olduğunu soruşdu. Düyməcik qaranquşa hər şeyi danışdı. Qaranquş dedi:

– Mən indi isti ölkələrə uçuram. İstəyirsənsə, səni də özümlə aparım. Sən mənim həyatımı xilas etmişən, indi də mən səni köstəbəkədən qurtararam. Kürəyimə min və lələklərimdən möhkəm yapış.

Düyməcik onun təklifinə çox sevinərək dedi:

– Əlbəttə, mən səninlə birlikdə uçaram!

O, qaranquşun kürəyinə mindi. Qaranquş qanad çalıb göyə qalxdı.

Qaranquş dağların, dənizlərin üzərindən uçur, Düyməcik isə onlara heyranlıqla tamaşa edirdi. Onlar uzun yol qət edib güllü-çiçəkli bir yaylaya yetişdilər. Orada sütunları aşmış bir tikili vardı. Qaranquşun yuvası orada idi. O, Düyməciyi gətirib güllərdən birinin üstünə qoydu və dedi:

– Sən bu güllün üzərində özünə ev qurub yaşaya bilərsən.

Elə bu an onlar güllün üstündə boyca Düyməcik qədər olan, şəffaf qanadlı, başı taclı və yaraşlıq bir oğlanın dayandığını gördülər. Bu oğlan pərilərin kralı idi. O, Düyməciyə təəccüb və heyranlıqla baxırdı. Yavaş-yavaş qalan güllərin də içindən oğlan və qızlar peyda olmağa başladı. Onların hamısı pəri idi.

Pərilərin kralı başını utandığından aşağı dikmiş Düyməciyə yaxınlaşıb onu görən kimi aşiq olduğunu dedi və Düyməciyə onunla evlənməyi təklif etdi. Bu oğlan Düyməciyin xoşuna gəldi, ona görə də o, pərilər kralına razılıq verdi. Pərilər kralı Düyməciyin də başına bir tac qoydu və bütün pərilərə elan etdi ki, Düyməciklə evlənir.

Onların toyunda hamı əylənir, sevinir və rəqs edirdi. Bütün pərilər Düyməcik üçün hədiyyələr gətirmişdilər. Hədiyyələrin içində ən gözəli isə bir cüt şəffaf qanad idi. Düyməcik onları kürəyinə taxan kimi uçmağa başladı. Pərilər kralı ilə Düyməcik əl-ələ verib gül-çiçəklərin üzərində uçmağa başladılar.

Onlara öz yuvasından baxan qaranquş isə çox sevinir və bildiyi bütün nəğmələri oxuyurdu.

QAR KRALIÇASI

Hə, gəlin nağılımıza başlayaq! Görün necə maraqlı hadisələr olacaq!

Biri var idi, biri yox idi, zalım bir div var idi. Bu div bir güzgü düzəltmişdi. Güzgü bütün yaxşı şeyləri pis göstərirdi. Bu da zalım divin yaman xoşuna gəlirdi. Güzgüyə baxıb gülür, əylənirdi. Bir dəfə necə oldusa, güzgü yerə düşüb qırıldı. Qırıntıları bütün dünyaya səpələndi. Bu qırıntılar kimin gözünə düşürdüsə, hər şeyi pis, kifir görürdü. Elə danışacağımız nağıl da bu barədədir.

İndi də keçək əsas qəhrəmanlarımıza. Böyük bir şəhərdə iki uşaq yaşayırdı. Onlar bir-birini bacı-qardaş kimi çox istəyirdilər. Ailələri də bir-biri ilə qonşu idi. Pəncərələri bir-birinə baxırdı. Oğlanın adı Kay, qızın adı Gerda idi.

Kay və Gerda həyətdəki bağçada oturub şəkilli kitaba tamaşa edirdilər. Birdən oğlan qışqırdı:

– Vay! Gözümə nəsə düşdü! Ürəyimi nəsə sancdı!

Qız oğlanın gözlərinə baxdı, amma heç nə görmədi. Gerda haradan biləydi ki, Kayın gözünə divin sehrlı güzgüsünün qırıntıları düşüb. Ah, yazıq Kay! İndi onun ürəyində mərhəmət hissi qalmayacaq.

O, Gerdaya dedi:

– Ay aman! Sən necə kifirsən! Bu nə pis güldür!

Bunu deyib əlindəki qızılgülü yerə atdı.

– Sən neyləyirsən? – qız qışqırdı.

O gündən sonra Kay çox dəyişdi.

Adamları lağa qoyur, sevimli nənəsinin ağzını əyirdi.

Bir dəfə qış vaxtı uşaqlar meydançada xizək sürürdülər. Birdən meydanın ortasında yekə bir kirsə göründü. Kay tez həmin kirsədən yapışdı və öz xizəyini ona bağladı. Kirsə get-gedə uzaqlaşdı, xizəyi də öz arxasınca çəkib aparırdı. Kay xizəyini kirsədən açmaq istədi, amma bacarmadı. Kirsədə bir qadın oturmuşdu. O, başdan-ayağa buzdan olsa da, çox gözəl idi. Bu, qar kraliçası idi. O, Kaydan soruşdu:
– Sənə soyuqdur?

Bunu deyib kraliça kirsədən düşdü, Kayı qucağına alıb öz yanında otuzdurdu və alnından öpdü. Onun öpüşü çox soyuq idi. Bu öpüşdən Kayın ürəyi buza döndü. Ona daha soyuq deyildi. Sonra kraliça Kayı bir də öpdü. Bu dəfə Kay hamını: ata-anasını da, nənəsini də, Gerdanı da yadından çıxartdı.

Onlar göyə qalxıb qara bir buludun üstünə qondu. Meşələrin, göllərin, dənizlərin üstündən uçdular. Kraliça onu öz sarayına apardı. O vaxtdan Kay onun yanında yaşamağa başladı.

Evdə heç cür başa düşə bilmirdilər: axı Kay hara yox olmuşdu? Hamı qəm-qüссə içində idi. Gerda isə hamıdan çox göz yaşı töküdü. Nəhayət, o, Kayı axtarmaq qərarına gəldi. Bir gün səhər tezdən çayın sahilinə gəldi. Bir qayığa minib çayla getməyə başladı. Qayıq üzdü, üzdü, gəlib bir sahilə çıxdı. Bura böyük bir meyvə bağı idi. Bağın içində daxma vardı. Daxmadan bir qarı çıxıb Gerdaya sarı gəldi. Ona dedi:

– Ay yazıq qızciğaz! Necə olub ki, belə uzaqlara gəlib çıxmısan?

Gerda başına gələnlərin hamısını ona danışdı. Qarı dedi:

– Sən qəm yemə. Hələlik mənim yanımda qal, meyvələrdən ye, güllərdən ləzzət al. Sonra yoluna davam edərsən.

Gerda qarının yanında qaldı. O, yavaş-yavaş öz qardaşlığını unudurdu. Çünki qarı onu tilsimə salmışdı.

Bir dəfə Gerda qarının şlyapasının üstündə qızılgül şəklı gördü. Qızciğaz evlərində bitən qızılgülləri və Kayın qəribə hərəkətini yadına saldı. Ağlamağa başladı.

– Ay aman! Axı mən Kayı axtarırdım.

Gerda bağın o biri başına qaçdı. Orada bir qapı vardı. Qız qarını itələyib açdı. Yola çıxıb qaçmağa başladı.

Yolda Gerda yekə bir qarğaya rast gəldi. Ondan soruşdu ki, Kayı görübmü. Qarğa dedi:

– Deyəsən, mən sən dediyin Kayı görmüşəm. Bizim ölkədə bir şahzadə qız var. O özünə elə bir ər seçmək istəyirdi ki, ağıllı, hazırcavab olsun. Bunu eşidən cavanlar saraya axışdılar. Amma kim içəri girirdisə, özünü itirir, danışa bilmirdi. Axırda bir nəfər gəlib çıxdı. Qızın otağına girəndə özünü çox sərbəst apardı. Doyunca söhbətləşdilər. Bir-birini bəyəndilər.

Gerda sevindi:

– Hə, bu oğlan elə Kaydır. Kay da çox ağıllıdır. Məni saraya apar.

Qarğa razılaşdı. Gerda qarğanın köməyi ilə saraya düşə bildi. Şahzadə oğlan öz otağında yuxuya getmişdi. Gerda diqqətlə ona baxdı. Vay, bu, Kay deyildi!

Oğlan yuxudan oyanıb Gerdanı gördü, çox təəccübləndi. Gerda ağlaya-ağlaya başına gələnəri ona danışdı. Xahiş elədi ki, ona araba versinlər. O, qardaşını axtarmalıdır. Şahzadə qızla oğlanın Gerdaya yazığı gəldi. Ona qəşəng paltar geyindirdilər, bir araba və at verib yola saldılar.

Araba gəlib qaranlıq bir meşəyə girdi. Birdən haradansa quldurlar peyda oldular. Gerdanı arabanın içindən çıxartdılar. Quldurların başçısı Gerda yaşda bir qız idi. O, quldurlara qışqırdı:

– Bu qıza əl dəyməyin. O mənimlə oynayacaq.

Quldurlar Gerdanı qalaya gətirdilər. Bir az sonra hamı yuxuya getdi. Gerdanın isə gözünə yuxu getmirdi.

Balaca quldur qızın öz maralı və göyərçinləri vardı. Birdən göyərçinlər pəncərəyə qonub quruldamağa başladılar:

– Qurr-qurr! Biz Kayı görmüşük. Qar kraliçası onu öz kirsəsində apardı.

Gerda həyəcanlandı:

– Bəs siz onun yerini bilirsiniz?

Bu vaxt maralın səsi gəldi:

– Mən bilirəm. Oralar çox soyuq yerlərdir. Kraliçanın sarayı da oradadır.

Səhər Gerda göz yaşı içində əhvalatı quldur qıza söylədi. Quldur qız marala dedi:

– Mən səni buraxıram, hara istəyirsən, get. Ancaq əvvəlcə bu qızı istədiyi yerə apar. Ona qardaşını tapmaqda kömək et.

Bunu deyib quldur qız Gerdanı maralın belinə mindirdi. Maral qarlı düzlərlə yola düşdü.

Maralla Gerda gəlib soyuq Laplandiya ölkəsinə çatdılar. Maral köhnə bir daxmanın yanında dayandı. Daxmada bir qarı vardı. Gerda başına gələnləri qarıya danışdı. Qarı dedi:

– Ay zavallılar! Siz hələ çox yol getməlisiniz. Buradan şimalda, finlər ölkəsində bir qadın olur. Mən bu balığın üstünə bir-iki söz yazaram. Aparıb ona verərsiniz. O sizə yol göstərər.

Gerda yeyib-içdi, isindi, sonra marala minib yoluna davam etdi. Nəhayət, finlər ölkəsinə gəlib çatdılar. Həmin qadının daxmasını tapdılar. Gerda üzərində yazı yazılmış balığı ona verdi. Qadın yazını oxudu və dedi:

– Kay, doğrudan da, kraliçanın yanındadır. Ancaq o tilsimlənib. Şüşə qırıntıları onun gözündə və ürəyindədir. Onlar çıxmasa, Kay heç vaxt əvvəlki kimi olmayacaq.

Maral soruşdu:

– Bəs səndə elə bir şey yoxdurmu ki, Gerdanı hamıdan güclü edəsən?

– Mən onu indikindən güclü edə bilmərəm. Onun bütün gücü ürəyinin saflığındadır. Gərək özü qar kraliçasının sarayına girsin. Kayın gözündən və ürəyindən şüşə qırıntılarını çıxarsın. Qızı qardaşının yanına apar.

Maral qar kraliçasının sarayının qarşısında qızı düşürdü. Gerda saraya daxil oldu.

Amma gəlin görək, bu vaxtacan Kay burada neyləyirdi?

Gerda heç onun yadına da düşmürdü. Ürəyi buz olduğu üçün heç üşümürdü də. O, sarayda oturub oynayır, buz parçalarından sözlər düzəldirdi. Bütün sözləri quraşdırma bilirdi, bircə "hərarət" sözündən başqa. Kraliça ona demişdi ki, əgər bu sözü düzəltmə, saraydan çıxıb istədiyi yerə gedə bilər.

İndi kraliça başqa bir ölkəyə getmişdi. Kay sarayda tək qalmışdı. Gerda içəri girib Kayı görəndə sevincindən bilmədi neyləsin. Tez onun üstünə qaçdı. Ancaq Kay onu tanımadı, qızı soyuq baxışlarla qarşıladı. Onda Gerda üzünü Kayın sinəsinə sıxıb ağladı. Qızın isti göz yaşları Kayın sinəsinə düşdü və ürəyindəki buzu əritdi.

Birdən Kay da ağlamağa başladı. Elə bərk ağladı ki, gözündəki güzgü qırıntısı qopub düşdü. O, Gerdanı tanıdı və çox sevindi:

– Gerda! Əzizim Gerda! Sən bu vaxta qədər haradaydın? Mən özüm haradayam? Bura nə yaman soyuqdur!

Kay əvvəlki kimi sağlam və mehriban oldu. Gerda həm gülür, həm də ağlayırdı. Uşaqların sevincindən buz parçaları da hərəkətə gəldi. Onlar yan-yanı düzüləndə öz-özünə "hərarət" sözü yazıldı. İndi Kay istədiyi yerə gedə bilərdi. Onlar əl-ələ tutub saraydan çıxdılar. Burada şimal maralı onları gözləyirdi. Kay və Gerda marala minib yollarına davam etdilər.

Onlar əvvəlcə finlər ölkəsində oldular, sonra Laplandiyadan keçdilər. Gerdaya yol göstərən qadınlarla görüşüb onlara təşəkkür etdilər.

Laplandiyadan sonra qalın meşələr başlayırdı. Burada onların qarşısına bir atlı çıxdı. Bu, balaca qız idi. O, kəmərinə tapança bağlamışdı. Gerda quldurların başçısını tanıdı. Quldur qız Kaya baxıb dedi:

– Deməli, Kay sənsən. Gerda sənin dalınca dünyanın o başına gedib çıxdı. Bilmək istəyərdim, doğrudanmı, sən buna layiqsən?

Sonra marala dedi:

– Sən öz işini gördün. Söz verdiyim kimi, artıq azadsan.

Sonra onlar dostcasına görüşüb ayrıldılar.

Nəhayət, Kay ilə Gerda gəlib evlərinə çatdılar. Qapıdan içəri keçəndə hiss etdilər ki, boyları uzanıb. Onların qayıtması hamını sevindirdi. Kay və Gerda əvvəlki kimi güllü-çiçəkli bağçalarında oturub mahnı oxumağa başladılar. Qar kraliçası həmişəlik yaddan çıxdı.

Vəssalam, nağılımız burada bitdi. Siz sağ, mən salamat!

ÇİRKİN ÖRDƏK BALASI

Gölün kənarındakı otluqda bir ördək yumurtlamışdı. İndi uzun müddət idi ki, yumurtaların üstündə oturmuşdu. Nəhayət, bir gün yumurtaların qabığı çatladı. İçindən “cik-cik” səsləri eşidilməyə başladı. Ördək balaları bir-bir qabıqdan çıxmağa və ətrafa baxmağa başladılar.

– Ay aman, dünya nə böyükdür! – dedilər.

Ana ördək baxıb gördü ki, hələ yumurtalardan biri çatlamayıb. Təzədən onun üstündə oturdu.

Axır ki, bu böyük yumurta da çatladı. Bala “cik-cik” edərək yumurtadan bayıra çıxdı. Ancaq o həm böyük, həm də çirkin idi. Ana ördək ona baxıb dedi:

– Nə böyükdür! Heç o birilərinə oxşamır.

Bu zaman qonşu ördək ona baş çəkdi.

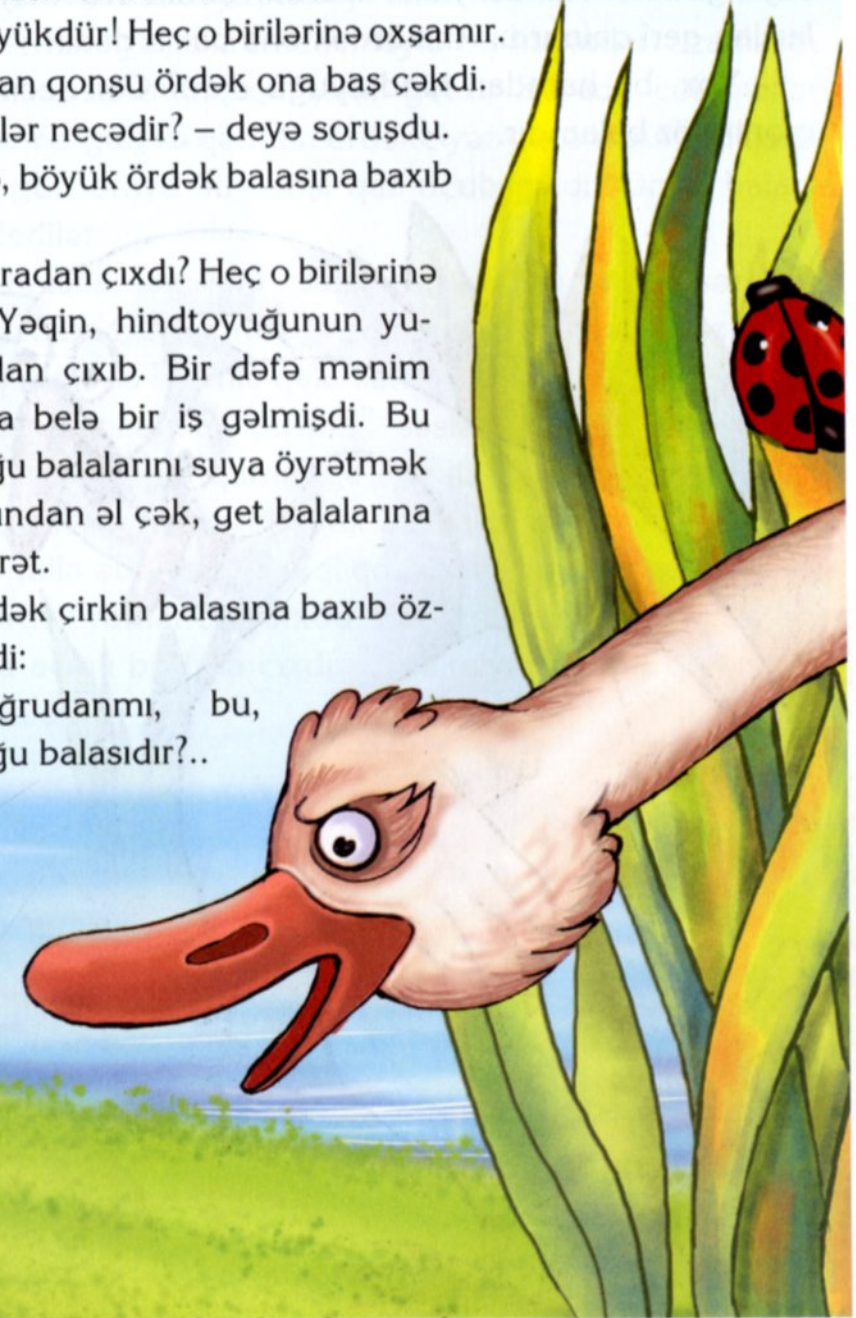
– Hə, işlər necədir? – deyə soruşdu.

Sonra o, böyük ördək balasına baxıb dedi:

– Bu haradan çıxdı? Heç o birilərinə oxşamır. Yəqin, hindtoyuğunun yumurtasından çıxıb. Bir dəfə mənim də başıma belə bir iş gəlmişdi. Bu hindtoyuğu balalarını suya öyrətmək olmur. Bundan əl çək, get balalarına üzmək öyrət.

Ana ördək çirkin balasına baxıb öz-özünə dedi:

– Doğrudanmı, bu, hindtoyuğu balasıdır?..

Səhəri gün hava çox gözəl idi. Ördək ailəsi ilə birlikdə arxa yollandı. Özünü suya vurdu, balaca ördəklər də onun dalınca suya girdilər. Hamısı yaxşı üzürdü. Çirkin ördəkciyəz də onlardan geri qalmırdı. Ana ördək ona baxıb dedi:

– Yox, bu haradan hindtoyuğu oldu? Gör necə üzür! Bu mənim öz balamdır.

Birinci gün belə keçdi, sonra daha pis oldu. Yazıq ördəkciyəzlə heç kim oynamaq istəmirdi. Hamı ona lağ eləyirdi, bəziləri hətta çimdikləyir, itələyirdilər.

Yazıq ördəkciyəz axırda dözməyib bu həyətdən uzaqlaşdı. Hasardan atılıb bataqlığa tərəf getdi. Burada çöl quşları yaşayırdı. Yorğun və qəmgin ördəkciyəz gecəni burada qaldı.

Ertəsi gün oraya iki vəhşi qaz uçub gəldi. Onlar balaca ördəyə dedilər:

– Ey, balaca, sən kifir olsan da, xoşumuza gəlirsən. Gəl bizimlə gedək. Bu yaxında başqa bir bataqlıq var. Biz orada yaşayırıq. Sən də bizimlə qalarsan.

Birdən yaxınlıqdan “pif-paf” səsləri eşidildi və qazların ikisi də ölmüş halda qamışlığa düşdü. Səslər bir də eşidildi və qamışların arasından böyük bir vəhşi qaz dəstəsi qalxdı. Ovçular güllə atır, itlər bataqlıqda oyan-buyana qaçışirdılar. Balaca ördək yamanca qorxdı. Gizlənmək istəyirdi ki, birdən qabağına acıqlı bir tula çıxdı. Ördəkciyəz özünü qamışların arasına saldı.

Çirkin ördək balası axşama kimi qamışlıqda qaldı. Qaranlıq düşəndə gizləndiyi yerdən çıxıb çölə doğru qaçmağa başladı.

Gecə gəlib bir kasıb daxmaya çıxdı. Qapının arasından keçib içəri girdi. Daxmada bir qarı yaşayırdı. Onun pişiyi və toyuğu var idi. Onlar səhər yad ördəyi gördülər. Pişik miyoldamağa, toyuq isə qaqqıldamağa başladı. Qarının gözü yaxşı görmürdü. Elə bildi ki, bu, yolunu azmış yağlı bir ördəkdir.

– Nə yaxşı oldu, – dedi. – İndi mənim ördək yumurtam da olar.

Amma günlər, həftələr keçdi, ördək yumurtlamadı. Pişiklə toyuq çox lovğa idilər, özlərini evin sahibi sayırdılar.

Bir dəfə toyuq ördək balasından soruşdu:

– Sən yumurtlaya bilirsən?

Pişik isə soruşdu:

– Sən siçan tutmağı bacarırsan?

– Yoooox, – deyə çirkin ördək balası qorxa-qorxa dedi.

Toyuqla pişik bir ağızdan dedilər:

– Yumurtlaya bilmirsən, miyoldaya bilmirsən. Bəs sən nə bacarırsan? Boş-boş veyillənməyi?!

– Hə, mən buradan getsəm, yaxşıdır! – ördəkçik səsləndi.

– Səni zorla saxlayan yoxdur. Gedirsən, get! – toyuq cavab verdi.

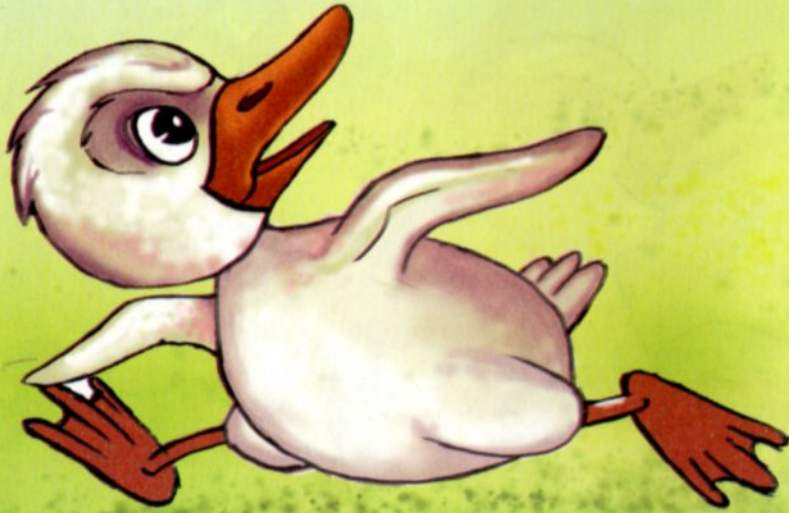
Ördək balası oradan çıxıb getməli oldu. Yenə hara gedirdisə, hamı ona gülür, çirkinliyinə görə ələ salırdı.

Bir dəfə axşamçağı meşənin arxasından bir dəstə gözəl quş qalxdı. Ördəkçik hələ belə gözəl quşlar görməmişdi. Hamısı qar kimi ağappaq və uzunboyunlu idi. Bunlar qu quşları idi. Amma ördəkçik bu quşların adını bilmirdi. O heç ağına da gətirmirdi ki, böyüyüb bu quşlar kimi gözəl ola bilər.

Qış gəldi, havalar soyudu. Hər yan ağappaq qara büründü. Ördəkçik çox üzürdü ki, donmasın. O qədər üzdü ki, axırda yorulub buzun üstünə yığıldı.

Səhər tezdən yoldan keçən bir kəndli ördəkciyi gördü. O, quşu evə apardı. Ördəkçik evdə qızınıb özünə gəldi.

Beləcə, yaza kimi kəndlinin həyatında qaldı.

Bir gün uşaqlar ördəkçiklə oynamaq istədilər, amma o elə bildi ki, uşaqlar onu incitmək istəyirlər. Qorxudan oyan-buyana qaçmağa başladı. Tullanıb süd qabının içinə düşdü. Uşaqların anası onu tutmaq istədi. Ördəkçik qaçmaq istəyəndə yağ qabına düşdü, sonra unla dolu çəlləyə yığıldı. Ay aman, gör indi o nəyə oxşayırdı! Qadın maşanı əlinə alıb onun dalınca düşdü. Uşaqlar da qışqıra-qışqıra onun dalınca qaçdılar. Yazıq ördəkciyəz qapıdan çıxıb bayıra qaçdı. Özünü kolluğa verdi.

Yaz gələndə ördəkcik qanad çalıb uçdu. Artıq qanadları bərkimişdi. Uçub gözəl bir gölün kənarında yerə qondu. Birdən göldəki qamışlıqdan üç dənə gözəl qu quşu çıxdı. Ördəkcik qərara gəldi ki, onların yanına getsin. Fikirləşdi: “Yəqin ki, çirkin olduğuma görə onlar da məni dimdikləyəcəklər, amma bu, toyuqların, adamların zərbələrindən yaxşıdır”.

Bunu fikirləşib qu quşlarına tərəf üzməyə başladı. Onlar da ördəkciyi görcək ona tərəf üzdülər.

Ördəkciyəz başını aşağı əyib utancaq halda dayandı. Birdən ayna kimi təmiz suda nə görsə yaxşıdır? O artıq çirkin ördəkciyəz deyildi, indi ağ qu quşu olmuşdu. Qu quşları onun ətrafında üzür, dimdikləri ilə onu tumarlayırdılar.

Bu zaman bağa balaca uşaqlar gəldilər. Onlar qu quşlarına çörək qırıntıları və dən atmağa başladılar. Təzə qu quşunu görüb yaman sevindilər.

– Təzəsi gəlib! Təzəsi gəlib! – deyər qışqırmağa başladılar.

Ördəkcik hamının ona güldüyü günləri yada saldı. Amma indi hamı ona heyranlıqla baxır, deyirdilər ki, o, qu quşları arasında ən gözəlidir. O, gözəl boynunu dik tutub sevinclə dedi:

– Mən çirkin ördəkcik olanda ağılıma da gəlməzdi ki, belə xoşbəxt olaram!..

HANS XRİSTİAN ANDERSEN

NAĞILLAR

Vəhşi qu quşları

Düyməcik

Qar kraliçası

Çirkin ördək balası

Bakı, "Altun kitab" nəşrlər evi, 2018, 72 səh.

Müəlliflik hüquqları qorunur. Xüsusi icazə olmadan bu nəşri və yaxud onun hər hansı hissəsini yenidən çap etdirmək, elektron informasiya vasitələri ilə yaymaq qanuna ziddir.

© ALTUN KİTAB MMC – 2018

www.altunkitab.az

Nəşriyyatın ünvanı:

AZ1130, Bakı, Ə.Naxçıvani küçəsi – 15A.

Telefon: (+99412) 562-69-86; 562-69-88

Format: 70x100, 1/16. F.ç.v. 4,5

Sayı: 3000

"CBS Polygraphic Production" şirkətinin mətbəəsində çap olunmuşdur. Tiraj 3000.

Dünyanın ən gözəl nağılları

Əziz balalar, bu kitabda məşhur nağılbaz Hans Andersenin ən gözəl nağılları toplanmışdır. Bu yazıçını dünyanın hər yerində tanıyırlar. Balaca uşaqlar onun nağıllarını sevə-sevə oxuyurlar. Əminik ki, bu nağıllar sizin də xoşunuza gələcək.

Düyməcik

Vəhşi qu quşları

Çirkin ördək balası

Qar kraliçası

3 m